

Financiranje za zdravlje iz programa javnih potreba Istarske županije

Romanita Rojnić, Davorka Maras-Tkačuk

Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i rad Istarske županije

Ključne riječi: javni poziv, program, partnerstvo, prioriteta, kriteriji, transparentnost, evaluacija

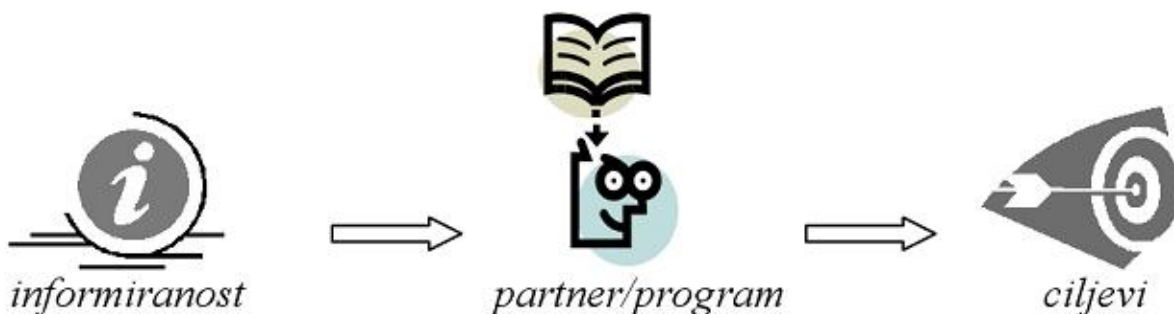
Vrlo je niska informiranost stručne javnosti o radu i programima regionalne i lokalne samoupravne zajednice. Uključenjem multidisciplinarnog pristupa struke, institucija, nevladinog sektora i pojedinaca rezultati postaju veći i bolji. Promicanje zdravlja, sprječavanje i liječenje bolesti u kontekstu poznatih socijalnih vrijednosti jedan je od temelja rada regionalne i lokalne samouprave. Rad Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu skrb i rad Istarske županije sukladan je temeljnom aktu Statuta Istarske županije: poticati djelotvorno sudjelovanje građana županije u ostvarivanju potreba od općeg interesa. U pristupu rješavanja utvrđenih potreba poštuju se načela kriterija, prioriteta i programa čija evaluacija nakon implementacije stvara veće zdravstvene i socijalne standarde.

Sredstva za zadovoljavanje tih potreba ostvaruju se iz nenamjenskih prihoda proračuna Istarske županije, koje čine:

- zajednički porezi (udio u porezu na dohodak i porezu na dobit)
- vlastiti porezi (porez na cestovna motorna vozila, porez na plovne objekte, porez na automate za zabavne igre, porez na nasljedstva i darove)
- vlastiti prihodi (potpore, prihodi od administrativnih pristojbi, prihodi od imovine, ostali prihodi).

Bitnu ulogu u delegiranju programa iz područja zdravstva i socijalne skrbi ima javni poziv koji se u Istarskoj županiji raspisuje od 2002. godine.

1. SUSTAV PROGRAMSKE DODJELE POTPORA

Razdoblje do 2002. godine karakteriziralo je raspodjelu sredstava na financiranje programa koje su korisnici samoinicijativno predlagali Upravnom odjelu za zdravstvo, socijalnu skrb i rad ili su bili pozivani na suradnju u provođenju aktivnosti planiranih godišnjim programom Upravnog odjela. Evaluacijom iskustva takvog načina rada utvrdilo se nezadovoljstvo objiju strana. Korisnici koji nisu bili upoznati s našim ciljevima iscrpljivali su se predlaganjem svojih programa koji se često nisu podudarali s planiranim aktivnostima odjela. Upravni odjel kao donator bez prethodne informiranosti korisnika o svojim ciljevima i strategijama imao je problem u pronalaženju partnera. Slijedom istoga donesena je odluka o objavi javnog poziva i pristupanju strateškom korištenju raspoloživih sredstava sustavom programske dodjele potpora.

1. 1. Javni poziv

Argumenti za uvođenje javnog poziva radi dodjele financijskih potpora:

- pravednost; javno objavljivanje natječaja omogućava svim subjektima da prijave svoje projekte/programme i daje jednake izgleda za uspjeh po unaprijed utvrđenim i objavljenim kriterijima odabira
- transparentnost i dostupnost informacija o svim postupcima od objave natječaja do procesa odabira;
- otvorenost za stroge kritike javnosti;
- programska dodjela potpora

- učinkovitost; raspoloživim financijskim sredstvima postići ciljeve
- efikasnost u upravljanju vremenom i proračunom u svrhu postizanja zadanih ciljeva
- maksimalna informiranost predlagatelja programa o tome što se od njih očekuje
- veće uključivanje civilnog društva, stvaranje partnerstva

Istarska županija donijela je tri strateška dokumenta kojim se određuje županijska zdravstvena politika: «Slika za zdravlje građana Istarske županije», «Strateški okvir Županijskog plana za zdravlje» i «Plan za zdravlje građana Istarske županije».

«Županijskim planom za zdravlje rješavaju se javnozdravstveni problemi koje su kao prioritetne prepoznali građani Istarske županije, a konsenzusom prihvatili i analizirali stručnjaci za pojedina socio-zdravstvena područja».(1)

Nakon prikupljenih statističkih podataka, provedenim anketiranjem građana, stručnjaka i političara o zdravstvenim potrebama na konsenzus konferenciji **odabrano je pet javnozdravstvenih prioriteta:** rak dojke, skrb o starim osoba, voda za piće, kardiovaskularne bolesti i ovisnost o drogama. Cilj Županijskog plana za zdravlje je unapređenje zdravlja građana Istarske županije, djelovanjem na utvrđene probleme po pojedinom prioritetu.

Donesenim Planom za zdravlje građana Istarske županije osigurane su **pretpostavke za ispunjenje kriterija učinkovitosti** u dodjeli financijskih potpora:

- identificirane su potrebe i određeni javnozdravstveni problemi na koje će se prioritetno djelovati
- postavljeni su ciljevi koje želimo postići na tri razine (dugoročni do 2012., srednjoročni do 2007., kratkoročni do 2005. godine)
- razvijena strategija koja će nam omogućiti postizanje zadanih ciljeva.

Sljedeći korak je, u okviru planiranih financijskih sredstva, pronaći subjekte čiji će nam interesi i ciljevi pomoći da postignemo svoje ciljeve. Objavljenim pozivom za dodjelu potpora stječemo širok raspon partnera, ujedno i mogućnost da multidisciplinarnim pristupom provedemo aktivnosti i djelujemo na definirane probleme u zajednici.

2. Procedura prijave

Procedura prijave ključni je dio posla u transparentnoj dodjeli potpora. Velika važnost je u pružanju potpune informacije o tome što se od predlagatelja programa očekuje. U javnom pozivu objavljujemo kome je poziv upućen, koji će se javnozdravstveni problemi prioritetno financirati, koji će se kriteriji primjenjivati pri odabiru, raspoloživo vrijeme za prijavu i rok u kojem će biti obaviješteni o izabranim prijavama.

Obrazac za prijavu formuliran je na način da omogućiti pravednu i učinkovitu ocjenu, a sastoji se od tri dijela:

- prvi dio odnosi se na podatke o predlagatelju (naziv, djelatnost, tijela upravljanja, podaci o članovima)
- drugi dio odnosi se na podatke o programu/projektu (naziv, područje na koje se program odnosi, koje se potrebe u zajednici zadovoljavaju, ciljevi, mjerila postignuća, aktivnosti i metode kojima će se ostvariti postavljeni ciljevi, korisnici programa i njihov broj, područje provedbe, očekivani rezultati i način evaluacije)
- treći dio prijave predstavlja proračun projekta (svaka stavka proračuna mora biti direktno ili indirektno povezana s određenom aktivnosti projekta/programa; projektni proračun mora biti usmjeren na provedbu projekta, a ne na troškove poslovanja; korisnik sredstava obavezan je i iz vlastitih izvora osigurati sredstva za provedbu projekta što može uključivati i volonterski rad, a ne samo financijski doprinos).

U razdoblju od 2002. do 2005. godine prioritetno su se financirali projekti/programi:

- prevencije i/ili liječenja ovisnosti i prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih (preventivni programi, programi za tretman ovisnika, programi za rehabilitaciju bivših ovisnika);
- zaštite i unapređenja kvalitete života starijih osoba (vaninstitucionalni oblici skrbi, programi za uspostavljanje i/ili unapređenje volonterskog rada, programi koji se ostvaruju kroz međusektorsku suradnju);
- prevencije kardiovaskularnih bolesti (edukativni i preventivni programi);
- ranog otkrivanja raka dojke (programi edukacije i/ili osvještavanja žena, programi ranog otkrivanja raka dojke, programi podrške bolesnicima);
- zaštite vode za piće (edukativni programi, monitoring)

Nadalje, financijska potpora u skladu s proračunskim mogućnostima u istom razdoblju osigurala se i za projekte/programe:

- zaštite i unapređenja kvalitete života osoba s invaliditetom
- zaštite i unapređenja kvalitete života kroničnih bolesnika
- psihosocijalne pomoći stradalnicima domovinskog rata
- prevencije i zaštite žrtava obiteljskog nasilja
- unapređenja zdravlja općenito
- istraživačke i znanstvene projekte iz područja zdravstva i socijalne skrbi

1.3. Procedura procjene

Stručno vrednovanje prijavljenih projekata/programa od 2004. godine provodi tročlana komisija imenovana zaključkom pročelnice Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu skrb i rad. Članovi komisije pojedinačno ocjenjuju prijavljene programe (ocjenama od 1 do 5) po svakom zadanom kriteriju, kako bi se naknadno utvrdila prosječna ocjena programa. Objedinjavanjem ocjenjenih projekata/programa dobiva se popis od najviše do najniže ocjenjenih. O ocjenjenim programima i danim ocjenama nadalje se raspravlja na radnom sastanku između članova komisije i predstavnika Upravnog odjela.

Problem koji se svake godine javlja i rješava na toj razini je odnos između broja prijavljenih programa i raspoloživih financijskih sredstava. Odnos zaprimljenih zahtjeva prema mogućnostima osiguranja financijskih sredstava u Proračunu Istarske županije u 2005. godini iznosio je 1: 2. Upravo zbog ograničenih sredstava veoma je važno prethodno definirati strategiju, čime ujedno određujemo granice što ćemo financirati, a što nećemo.

Nakon postignutog konsenzusa prijedlog raspodjele sredstava upućuje se Poglavarstvu Istarske županije na raspravu i donošenje.

Kriteriji koji su korišteni za stručno vrednovanje programa/projekta:

- prioritet programa/projekta
- povezanost i rješavanje konkretnog problema u zajednici
- jasno iskazani ciljevi
- povezanost planiranih aktivnosti s ciljevima
- kvaliteta ponuđenog programa – primjena učinkovitih metoda i tehnika
- postojanje infrastrukture za provođenje programa
- partnerstvo s drugim subjektima i umrežavanje
- ekonomičnost programa
- opseg programa u smislu teritorijalne pokrivenosti područja županije
- prethodno iskustvo i rezultati rada
- podaci o evaluaciji programa od strane korisnika (ako se program već provodio)
- podrška jedinica lokalne samouprave ostvarivanju programa
- podrška domaćih i međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija
- financijska potpora iz drugih izvora
- značaj programa za unapređenje zdravstvene i socijalne zaštite

1.4. Procedura izvješćivanja, praćenje i evaluacija

Prema definiranim pokazateljima izvedbe koji se postavljaju prilikom prijave projekta/programa odvija se praćenje brojnih aktivnosti, praćenje broja korisnika koji su sudjelovali u određenim aktivnostima ili od istih imali koristi, te praćenje financija.

Ovisno o veličini programa, vremenskom razdoblju i visini financijskih sredstava koja su osigurana za njegovu provedbu definiraju se rokovi za programsko i financijsko izvješćivanje. Praćenjem provedbe nekog projekta/programa najčešće se prikupljaju kvantitativni podaci, dok je za prikupljanje kvalitativnih informacija i prosuđivanje o vrijednosti koju je određeni projekt/program proizveo potrebno provesti evaluaciju.

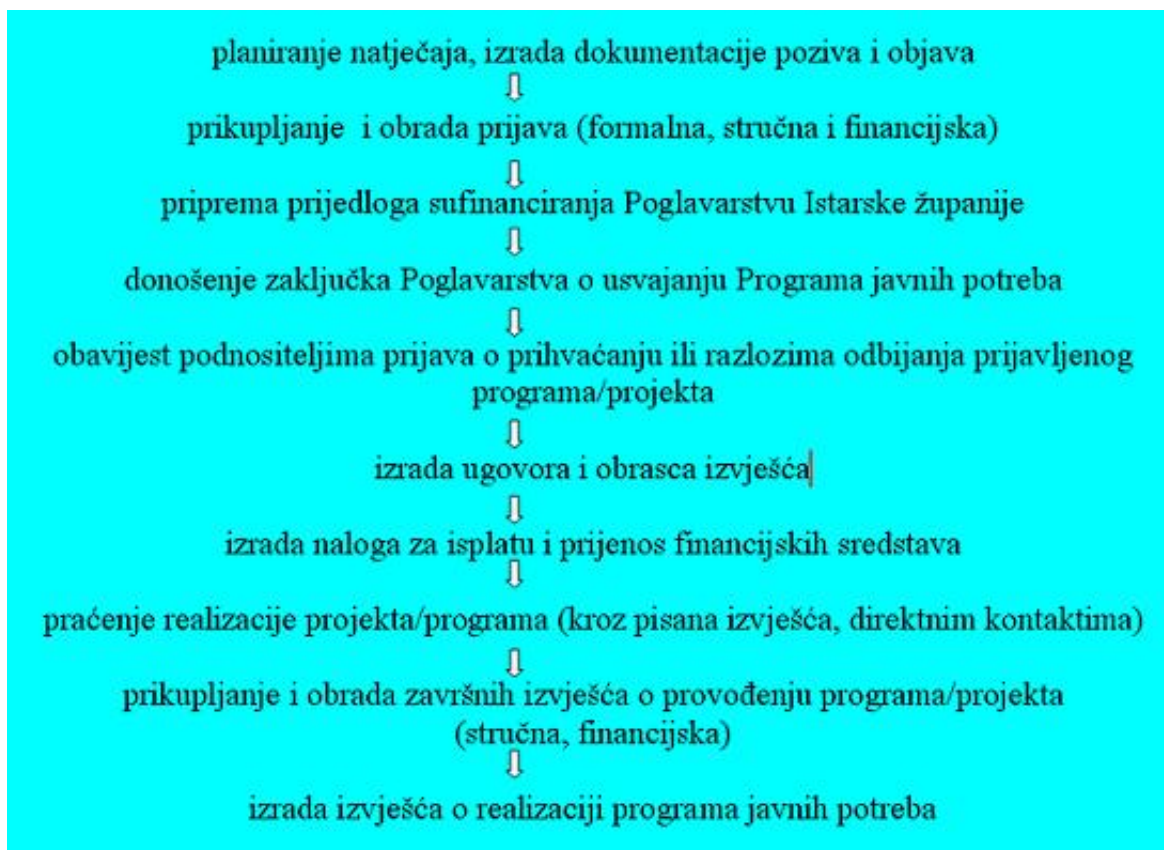
Kako bismo naveli predlagatelje da razmišljaju o vrijednostima koje će iz njihovog projekta/programa proizaći, već prilikom popunjavanja obrasca prijave upućujemo im pitanja koja ih na to navode. Evaluacijom dobivamo jedan kritički pregled rezultata i koristi u odnosu na uložena financijska sredstva, što ujedno koristimo kao smjernice za planiranje budućih aktivnosti.

Obrazac za izvješćivanje sastoji se od tri dijela, a iskazuje kvalitativne i kvantitativne podatke o provedbi financiranog projekta/programa:

- prvi dio odnosi se na podatke o nositelju projekta/programa
- drugi dio iskazuje podatke o provedbi projekta/programa (nositelji, suradnici, korisnici, ostvarenje ciljeva iskazano mjerljivim i konkretnim pokazateljima, postignuti specifični rezultati, područje provedbe, problemi u provedbi, rezultati evaluacije, ocjena od strane korisnika)
- treći dio iskazuje izvršenje proračuna projekta kojim se prati ukupni proračun projekta, prihodi po izvorima (vlastiti, Istarska županija i ostali) i rashodi po vrstama.

1.5. Opis postupka

Redosljed aktivnosti u provedbi programske dodjele potpora i objave javnog poziva za prijavu projekata/programa:

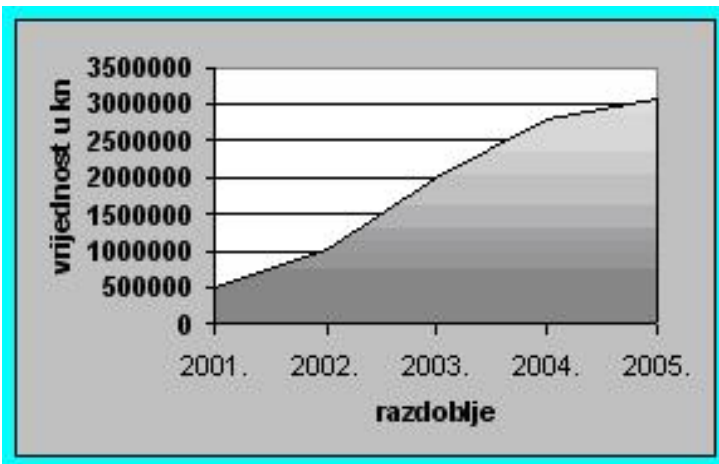
1.6. Rezultati

Tablica 1. Broj prihvaćenih programa i visina osiguranih sredstava u Proračunu Istarske županije za Program javnih potreba u zdravstvu i socijalnoj skrbi u razdoblju 2001.-2005.godine

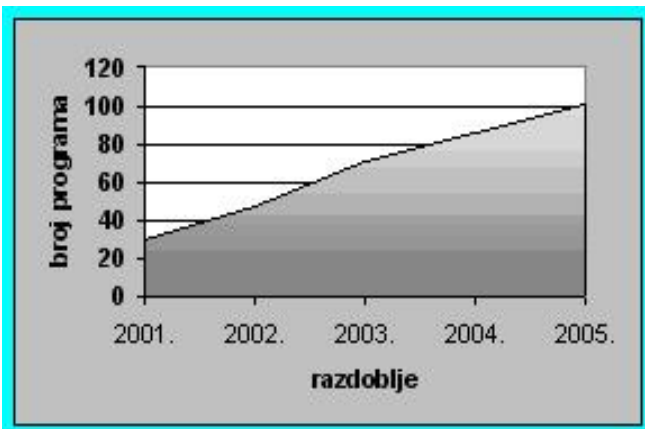
godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
broj prihvaćenih programa	30	47	71	86	101
osigurana sredstva u kn	493.400,00	1.024.100,00	2.000.000,00	2.803.800,00	3.078.032,00

Tablicom 1. iskazuje se broj prihvaćenih programa i visina osiguranih sredstava u Proračunu Istarske županije za njihovu provedbu u razdoblju od 2001. do 2005. godine. Prateći razdoblje od pet godina bilježimo trend kontinuiranog rasta u odnosu na prethodnu godinu kako u broju prihvaćenih programa, tako i u visini izdvajanja financijskih sredstava kao odgovor na kvalitetu istih. Radi slikovitijeg prikaza, trend porasta ulaganja iskazujemo i grafom 1., a trend porasta broja prihvaćenih programa grafom 2.

Graf 1. Osigurana financijska sredstava u razdoblju 2001.-2005. godine

Graf 2. Broj prihvaćenih programa u razdoblju 2001.-2005. godine

<p>1.6.1. S W O T analiza sustava financiranja iz Programa javnih potreba Istarske županije</p>	
<p>Snage (Strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificirane potrebe i određeni javnozdravstveni problemi i prioriteti - postavljeni ciljevi i razvijena strategija - obogaćena suradnja s civilnim sektorom, stvaranje partnerstva - podignuta razina kvalitete prijedloga projekata/programa, kao rezultat jasne komunikacije između predlagatelja programa i Upravnog odjela - educirani kadrovi u Upravnom odjelu 	<p>Slabosti – nedostaci (Weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> - veliki broj prijavljenih programa - preopterećenost odjela izradom, prikupljanjem i praćenjem dokumentacije (natječaj, prijave, ugovori, nalozi, izvješća) - nemarnost pojedinih korisnika oko termina za dostavu izvještaja - nedovoljna evaluacija programa
<p>Mogućnosti (Opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> - veća koordinacija između subjekata koji pružaju usluge istim korisnicima - efikasnije upravljanje vremenom i proračunom - jačanje uloge civilnog društva, partnerstva i suradnje - obogatiti raspon iskustava i vještina - evaluacijom omogućiti kvalitetnije 	<p>Prepreke (Threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna financijska sredstva - nedostatak kadrova u Upravnom odjelu - nedovoljna educiranost predlagatelja u ispunjavanju prijave i kreiranju projekta/programa - otpori promjenama od strane korisnika - fragmentiranost, nedovoljna

Literatura

1. Plan za zdravlje građana Istarske županije

Kontakt adresa:

Davorka Maras-Tkačuk

Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i rad Istarske županije

Flanatička 29, 52100 Pula

tel. 052 372 152

fax 052 372 154

e-mail: davorka.maras-tkacuk@istra-istria.hr